

Analyseinstitut for Forskning

Foreløbigt offentligt forskningsbudget 2002

Peter S. Mortensen
Carina Sponholtz
Oktober 2001

1. Indledning

På basis af ønsker fra blandt andet Forskningskommissionen og IT- og Forskningsministeriet om så tidligt som muligt at kunne vurdere effekten af den nye finanslov på omfanget af midler til forskning, er det i dette notat skitseret, hvorledes der kan udarbejdes et *Foreløbigt Offentligt Forskningsbudget*, illustreret med det kommende år (2002). Basis for et sådant skøn vil være det foregående års forskningsbudget, kombineret med det nye finanslovsforslag. Der kan indgå yderligere justeringer for at forfine skønnet mest muligt. Disse beskrives nedenfor med tal for 2002. Til slut kommenteres de konstaterede ændringer mellem 2001 og 2002.

2. Udviklingen på kontiene fra året før

Det første og vigtigste element er at skønne over udviklingen i de konti, der indgik i det offentlige forskningsbudget fra året før. Det kan gøres på følgende måde:

1. For hver konto i det offentligt forskningsbudget fra året før (2001) findes totalbeløbet i samme års finanslov (2001). Af dette beregnes, hvor stor en procentdel af en kontos bevilling, der er medregnet i det offentlige forskningsbudget.
2. Ved hjælp af databasen over konti i det offentlige forskningsbudget udtages gengangerne i forslaget til finanslov for det kommende år (2002).
3. For de udvalgte konti fra finanslovsforslaget beregnes et skøn over, hvor stor en del af bevillingen på kontoen, der forventes anvendt til forskning og udvikling. Det gøres ved at multiplicere med procentandelene beregnet i punkt 1.
4. Et første foreløbigt forskningsbudget (2002) kan nu opstilles ud fra skønnene.
5. Til sammenligningsformål anvendes forskningsbudgettet og budgetoverslaget (B01) fra året før (2001), idet beløbene inflateres med Økonomiministeriets pris/lønindex (3,3% for 2001).

Resultatet af denne beregning bliver, at der i forhold til forskningsbudgettet for 2001 er sket et fald på ca. 320 mio. kr., svarende til 3,4% i den pulje af konti, der var basis for forskningsbudgettet i 2001.

Det skal bemærkes, at det ikke har været muligt at følge det beskrevne beregningsprincip for konti vedrørende Danmarks Tekniske Universitet pga. de ændringer, der følger af, at

DTU er overgået til at være et selvejende universitet. I stedet er bevillingerne til Danmarks Tekniske Universitet estimeret ved at forøge sidste års indberetning med en vækstfaktor, baseret på væksten fra 2001 til 2002 i de samlede bevillinger til universitetslovsinstitutionerne. I øvrigt skal det bemærkes, at der pga. flytningen af universiteterne fra IT- og Forskningsministeriet til Undervisningsministeriet er sket en række ændringer i kontonumrene. Dette er der korrigeret for i sammentællingen.

3. Nye konti med forskningsindhold – i samme hovedgrupper

Der kan være flere årsager til forskelle mellem sidste års forskningsbudget og ovennævnte foreløbige forskningsbudget for gengangerkonti. Først og fremmest kan der være oprettet nye konti, hvis bevillinger helt eller delvist anvendes til forskningsformål.

En delvis undersøgelse af dette er gennemført ved at udskille de nyoprettede konti i finanslovsforslaget (2002) inden for de samme hovedkonti-grupper (de første fire cifre af kontonumrene), som de nuværende konti i forskningsbudgettet (2001) befinder sig i. De derved identificerede konti opsummeres på hovedkonto-niveau (4-cifre) og alle hovedkonti med mere end 50 mio. kr. er blevet vurderet ud fra finanslovsforslagets tekst til underkontiene under de pågældende hovedkonti. Vurderingen resulterer i, at skønsmæssige andele tillægges det foreløbige forskningsbudget for 2002. For konti under 50 mio. kr. kan der tillægges en procentdel svarende til den procentdel af de større hovedkontigrupper, der er tillagt forskningsbudgettet. Beløbsgrænsen på 50 mio. kr. kan naturligvis ændres, afhængig af erfaringerne.

I bilag 1 er resultatet af dette skøn vist for 2002. Resultatet er, måske noget overraskende, at der kun findes ganske få og små beløb blandt de nye konti, der kan henføres til forskning og udvikling, nemlig 64,2 mio. kr. svarende til 0,7% af det første foreløbige budget i afsnit 2. Der er derfor ikke lagt et tillæg på for de små konti under 50 mio. kr.

4. Nye konti med forskningsindhold – andre hovedgrupper

Der kan også være oprettet nye konti med forskningsindhold i andre hovedgrupper. En kvalificeret gennembladning af finansloven med vægt på områder, hvor forskningsbevillinger typisk optræder, kan afdække eventuelt andre nye konti med forskningsindhold. En sådan proces er mere omfattende og vil utvivlsomt rejse en række spørgsmål om eksisterende konti, der burde medregnes til forskning – også i de foregående år.

Processen vil derfor blive gennemført i forbindelse med en samlet evaluering af det offentlige forskningsbudgets validitet.

Processen er i nærværende forsøg gennemført fuldt ud for IT- og Forskningsministeriet og for beløb over 10 mio. kr. for de andre ministerier. Resultatet var, at der ikke blev fundet nye konti, der entydigt kunne identificeres som konti med et betydeligt forskningsindhold.

5. Andre årsager til ændringer i forskningsbevillingerne

Tilbage skal peges på endnu tre mulige årsager til ændringer i det foreløbige forskningsbudget (2002) i forhold til sidste års forskningsbudget (2001).

Med det ændrede princip for optagelse af tilsagnsbevillinger på finansloven kan der opstå enkelte større udsving, der påvirker det samlede budget markant. Ved opstillingen af det foreløbige forskningsbudget for 2002 er det tilfældet ved én konto, nemlig bevillingen til Den Europæiske Rumorganisation (ESA), der dækker over 3 års betaling. I forhold til sidste år er dette beløb 175 mio. kr. større og forskningsbudgettet vil i 2003 alene af den grund falde med 290 mio. kr. For at sikre sammenligningen med 2001 er denne bevilling derfor delt ud over 2002-2004.

Det sidste punkt, hvor der kan være en logisk brist i ovenstående beregninger, er brugen af de samme procentandele af bevillingerne i det kommende finansår (2002), som der er indberettet for forskningsbudgetåret (2001). Det er dog ikke muligt at fremkomme med reviderede skøn, uden at kontaktpersonerne i ministerierne skal afgive skønnene ud fra en ikke-færdigbehandlet finanslov. Det må anses for urealistisk at skulle gennemløbe denne proces to gange pr. år og kan derfor ikke anbefales. Samtidig er det indtrykket, at fordelingsnøglerne ikke ændrer sig voldsomt fra år til år på de samme konti – og ændringerne synes ikke at have nogen bestemt retning.

Tilbage står, at ændringerne mellem to år kan være udtryk for reelle ændringer og dermed at det foreløbige forskningsbudget giver et relativt sikkert skøn over det endelige forskningsbudget for det kommende år.

6. Konklusion

Forsøget med at opstille et foreløbigt forskningsbudget ud fra finanslovsforslaget kan først endeligt vurderes, når det ordinære forskningsbudget for 2002 foreligger. En vurdering på nuværende tidspunkt må være, at det er forbavsende få nye konti med forskningsindhold, der blev fundet inden for de samme hovedgrupper, som sidste års konti med forskningsindhold befandt sig i – og også uden for hovedkontogrupperne. Desuden er det talmæssige resultat noget nedslående med et forventet fald i forskningsmidlerne på ca. 260 mio. kr., svarende til 2,8%, regnet i faste 2002-priser. Faktisk er faldet på yderligere små 200 mio. kr. på grund af betalingen for den 3-årige deltagelse i Den Europæiske Rumorganisation ESA, dvs. at der er tale om et **reelt fald på ca. 450 mio. kr. (4,9%)**. Det ser altså ud til, at det faktisk er nedskæringstider for den offentlige forskning i Danmark, sådan som allerede sidste års budgetoverslag for 2002 antydede. Nedenfor er det bedst mulige skøn vist, opdelt på ministerierne. I næste afsnit opdeles dette foreløbige budget efter de øvrige samme kriterier, som det ordinære forskningsbudget kan opdeles i, formål og hovedsektor.

Tabel 1: Statens foreløbige forskningsbudget for ministerier, mio. kr. i 2002-priser

Ministerium	2001	B01 i FL2001 ¹	2002	Ændring i pct. 2001-02
§ 6 Udenrigsministeriet	290,1	290,1	280,8	-3,2%
§ 8 Økonomiministeriet	18,6	18,1	19,0	2,2%
§12 Forsvarsministeriet	49,3	49,8	49,9	1,2%
§14 By- og Boligministeriet	168,4	158,4	130,8	-22,3%
§15 Socialministeriet	92,1	82,9	90,5	-1,7%
§16 Sundhedsministeriet	107,6	101,5	94,0	-12,6%
§17 Arbejdsministeriet	239,4	203,4	204,2	-14,7%
§19 IT- og Forskningsministeriet	1.708,6	1.562,6	1.492,4 ²	-12,6%
§20 Undervisningsministeriet	4.108,9	4.035,3	4.113,1	0,1%
§21 Kulturministeriet	453,5	443,0	447,3	-1,4%
§23 Miljø- og Energiministeriet	453,3	434,1	413,3	-8,8%
§24 Fødevareministeriet	762,4	623,4	729,4	-4,3%
§26 Erhvervsministeriet	643,1	632,1	567,6	-11,7%
§28 Trafikministeriet	129,8	117,1	145,1	11,8%
I alt	9.225,1	8.751,8	8.777,4	-4,9%

1) Budgetoverslaget for 2002 i Finansloven for 2001.

2) Eksklusive bidrag til Den Europæiske Rumorganisation (ESA) for 2003-04 på 193 mio. kr., der er indregnet i FL2002

7. Ændringer i forskningsbevillingerne fra 2001 til 2002

Det samlede fald i forskningsbevillingerne fra 2001 til finanslovsforslag 2002 på ca. 450 mio. kr. er fordelt skævt på de forskellige ministerier, hovedsektorer og formål. Disse forskelle skal beskrives i dette afsnit.

Ministeriernes forskningsbudget

Kun et ministerium har en reel stigning i den budgetterede forskning i 2002, nemlig Trafikministeriet, se tabel 1. Omvendt rammes en række ministerier hårdt af nedskæringer, mest By- og Boligministeriet med 22% samt Arbejdsministeriet, Sundhedsministeriet, Erhvervsministeriet og IT- og Forskningsministeriet med 12-15%. Også Miljø- og Energiministeriet får mærkbare nedskæringer på ca. 9%.

Tabel 2: Statens foreløbige forskningsbudget for hovedsektorer, mio. kr. i 2002-priser

Sektor	2001	B01 i FL2001 ¹	2002	Ændring i pct. 2001-02
Sektorforskningsinstitutioner	1.266,9	1.185,9	1.300,8	2,7%
Universiteter m.v.	3.789,7	3.779,2	3.839,4	1,3%
Andre forskningsinstitutioner	491,2	475,5	485,3	-1,2%
Forskningsrådene	757,5	781,3	734,2	-3,1%
Andre større tilskudspuljer	1.872,3	1.577,2	1.385,9	-26,0%
Internationale aktiviteter	655,4	651,6	615,1	-6,1%
Andet	392,1	301,1	352,5	-10,1%
Nye konti 2002	0,0	0,0	64,2	-
I alt	9.225,1	8.751,8	8.777,4	-4,9%

1) Budgetoverslaget for 2002 i Finansloven for 2001.

Hovedsektorernes forskningsbudget

I tabel 2 ses ændringerne på forskningsbudgettets 7 hovedsektorer. Desuden vises gruppen af nye konti, der endnu ikke er indplaceret. Det ses, at universiteter og sektorforskningsinstitutioner ikke er direkte ramt af nedskæringerne, dog er der et fald i IT- og Forskningsministeriets bevillinger til sektorforskning på ca. 40 mio. kr. og en stigning på 75 mio. kr. i Fødevarerministeriet. Forskningsrådene og andre forskningsinstitutioner rammes også kun i beskedent omfang. Der er en vis nedskæring i de internationale aktiviteter (6%), mens de store nedskæringer ligger i de forskellige større og mindre tilskudspuljer, idet de samlet nedskæres med godt 23%. Det skyldes, at en række tilskudspuljer nedskæres eller ophører, mens nye initiativer ikke synes at komme igen i nært samme omfang. Det drejer

sig især om de erhvervsrettede puljer, uddannelses-området samt inden for forskning i arbejdsbetingelser.

Budgetændringer for forskningsformålene

Bevillingerne er opdelt i 16 formål, se tabel 3. Af disse fremgår det, at nedskæringerne er meget ujævnt fordelt. Hårdest går det ud over forskning i *Arbejdsbetingelser* og *Sociale forhold* med nedskæringer på 20-25%, men også forskning i boligforhold, uddannelsesforhold samt energi og forureningsbekæmpelse nedskæres med mere end 10%. Den erhvervsrettede støtte til blandt andet landbrug og industri mister 135 mio. kr., svarende til knap 8%. Den statslige støtte til sundhedsområdet beskæres ligeledes med 9%, men af tabel 4 ses, at grundforskningsmidlerne til sundhedsområdet øges.

Tabel 3: Statens foreløbige forskningsbudget fordelt på formål, mio. kr. i 2002-priser

Formål	2001	B01 i FL2001 ¹	2002	Ændring i pct. 2001-02
01. Land- & skovbrug, jagt og fiskeri	949,6	810,2	909,8	-4,2%
02. Industri, håndværk & bygge og anlæg	794,6	788,4	699,5	-12,0%
03. Produktion og fordeling af energi	203,9	188,6	171,0	-16,1%
04. Transport og telekommunikation	99,1	88,9	97,3	-1,8%
05. Boligforhold og fysisk planlægning	104,1	98,3	86,4	-17,0%
06. Forureningsbekæmpelse og naturbeskyttelse	236,6	218,4	207,1	-12,5%
07. Sygdomsbekæmpelse og -forebyggelse	162,8	156,7	147,6	-9,3%
08. Sociale forhold	107,5	93,4	86,6	-19,4%
09. Kultur, massemedier og fritid	98,4	90,2	108,3	10,1%
10. Uddannelsesforhold	576,1	517,5	498,6	-13,5%
11. Arbejdsbetingelser	140,5	99,9	106,3	-24,3%
12. Økonomisk planlægning og offentlig forvaltning	111,2	114,1	108,2	-2,7%
13. Udforskning og udnyttelse af jorden	119,4	115,0	116,2	-2,7%
14. Almen videnskabelig udvikling	5.222,4	5.070,9	5.093,4	-2,5%
15. Rumforskning	248,0	249,9	225,5	-9,1%
16. Forsvar	50,8	51,3	51,4	1,2%
Uden formål 2002	0,0	0,0	64,2	-
I alt	9.225,1	8.751,8	8.777,4	-4,9%

1) Budgetoverslaget for 2002 i Finansloven for 2001.

Grundforskningen (*Almen videnskabelig udvikling*) rammes relativt begrænset med en nedskæring på knap 3%, der dog udgør 130 mio. kr. og svarer til, at der ikke er afsat fornyede midler til forskning i *Netværkssamfundet*. Tabel 4 viser, at der sker en kraftig omfordeling af midler fra konti med et bredt formål – *FoU som ikke kan fordeles* – til hver af de 6 videnskabelige hovedområder. Det er primært forskningsrådenes midler, der således målrettes. Der er en klar skævdeling i denne overflytning af midler med flest nye midler til de 4 teknisk-naturvidenskabelige områder på godt 12% og kun godt 5% til samfundsvidenskab og humaniora. Samlet må der derfor forventes en nedgang for grundforskningen inden for samfundsvidenskab og humaniora.

Tabel 4: Statens foreløbige forskningsbudget vedr. Almen Videnskabelig Udvikling, mio. kr. i 2002-priser

Formål	2001	B01 i FL2001 ¹	2002	Ændring i pct. 2001-02
14.1 Naturvidenskab	867,0	1.023,0	963,3	11,1%
14.2 Teknisk videnskab	587,8	583,0	660,9	12,4%
14.3 Sundhedsvidenskab	541,9	565,3	604,6	11,6%
14.4 Jordbrugs- og veterinærvidenskab	327,4	296,3	378,2	15,5%
14.5 Samfundsvidenskab	567,8	561,2	589,8	3,9%
14.6 Humanistisk videnskab	795,0	752,5	844,1	6,2%
14.7 FoU som ikke kan fordeles	1.535,6	1.289,6	1.052,5	-31,5%
I alt	5.222,5	5.070,9	5.093,4	-2,5%

1) Budgetoverslaget for 2002 i Finansloven for 2001.

Nye konti med forskningsindhold 2002

– fra samme hovedgrupper som kontiene i forskningsbudget 2001

Kontonummer	Kontonavn	FL2002	FOFB* 2002
15.13.26.20.54	Videnscenter for socialpsykologi, løn	3,1	3,1
15.13.26.30.54	Videnscenter for socialpsykologi, øvrige driftsudgifter	3,1	3,1
15.13.33.20.54	Center for forebyggende og socialt arbejde for kvindelige og mandlige prostituerede, løn	3,0	1,5
15.13.33.30.54	Center for forebyggende og socialt arbejde for kvindelige og mandlige prostituerede, øvrige driftsudgifter	1,2	0,6
19.17.04.45.54	Innovative Universiteter	29,8	29,8
19.17.05.10.54	Forskningens Højhastighedsnet	5,8	5,8
20.65.01.10.54	Det Arnamagnæanske Institut under Københavns Universitet, L 194 1965	1,1	1,1
20.65.01.20.54	Det Kongelige Danske Videnskabers Selskab	0,9	0,9
20.65.01.30.54	Kommissionen for den Arnamagnæanske Stiftelse til udgivelse af en oldislandsk ordbog	4,2	4,2
20.65.01.40.54	Niels Bohr Arkivet	1,1	1,1
20.65.03.10.11	Rektorkollegiets sekretariat, almindelig virksomhed	4,1	1,0
20.65.03.10.14	Rektorkollegiets sekretariat, almindelig virksomhed	1,2	0,3
20.65.03.10.16	Rektorkollegiets sekretariat, almindelig virksomhed	0,7	0,2
20.65.03.30.52	Rektorkollegiets sekretariat, internationale udvekslingsaftaler	1,5	1,5
20.69.01.24.54	Styrkelse af forskeruddannelse	10,0	10,0
I alt		70,8	64,2

* Foreløbigt Offentligt Forskningsbudget